

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФУНДАМЕНТАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

СЦЕНАРІЙ

«СОНЯЧНА ДОРОГА ПАМ'ЯТІ»

*(сценарій вечора-спомину, присвяченого 105-річчю від дня
народження А. С. Малишка)*

ОДЕСА – 2017

«СОНЯЧНА ДОРОГА ПАМ'ЯТІ»

ВІДЕО: на фоні української природи – поля, села, Дніпро, стежка - звучить пісня "Стежина".

(Після прослуховування фрагменту пісні .
Портрет Малишка А. С. з соняшником).

Ведучий 1. Сьогодні нашу зустріч ми присвячуємо автору слів цієї чудової пісні, видатному українському поету Андрію Самійловичу Малишку). Життя цієї великої людини знаменне не круглою цифрою років, а його творчістю. Художній світ, створений поетом – це великий і щедрий дар рідній Україні, своєму народові.

Ведучий 2. "Ота стежина в нашій краї" почалася 14 листопада 1912 року в мальовничому селищі Обухові на Київщині серед своєрідної природи, де поєдналися напівгірські краєвиди з широчінню Дніпра. Містечко розкинулось на косогорах та видолінках неподалік сивих круч Трипілля...

Ведучий 1. "Сім'я наша, - згадує Андрій Самійлович, - була велика, - одинадцятьоро дітей та батько з матір'ю, старенька бабуся. Землі ж батько мав біля двох десятин – всіх не прогонуєш. Хочеш не хочеш, доводилось займатись шевським ремеслом, а в засушливі роки ще весною він ішов з сусідами на заробітки в далеку Таврію, в каховські степи".

Ведучий 2. Дитинство Андрія, як й інших дітей із селянських родин, проходило у суворих умовах трудової сім'ї, де шматок хліба добувався наполегливою працею і цінився, як найвищий дар, де мала дитина вже знала, що розтоптана крихта – великий гріх. Хоч дитинство і було нужденне, але освітлене родинною злагодою і материнською ласкою. Маючи тонку і вразливу душу, вірне, спостережливе око, природний талант, майбутній поет свідомо і підсвідомо вбирав у себе звичай народу, перлини його поетичної творчості, його духовне багатство, лад рідної мови, щоб потім на цьому родючому ґрунті виростити свою оригінальну, самобутню, чарівну поезію.

Ведучий 1. " Вірші почав писати ще дитиною. Побудником цього була народна пісня, яка, гостюючи вечорами в співочій сім'ї Малишків, розпалювала фантазію хлоп'яти, виводила його душу з тісної хатчини на простори незвичного, часто героїчного життя, давала відчуття щастя, яке людина спроможна зазнати лише в стані співу. Ще хлопчиком він самотужки навчився грати на гармонії, бував музикою на весіллях.

Бував я гармоністом на весіллях веселих.

Гримів ладами високо в долинному краю,

А небо виливало дощів зелений келих,

Щоб остудити голову збентежену мою.

(*"Гармоніст"*).

Ведучий 2. " Отже, на самісінькому початку Малишкової творчості була пісня. Співаючи одного разу з матір'ю сумну пісню малий Андрій захотів, щоб вона щасливо закінчилася, і сам переробив її трагічний кінець: *«Чорний ворон опівночі / Не клює козацькі очі»*.

З цього заперечення (а в пісні було "Чорний ворон опівночі виклював козацькі очі") і почалася творчість Малишка. Він ніби вийшов з глибин вікової української народнопісенної культури, його дитяче милосердя було першим виявом активної, гуманної позиції, яку поет займатиме протягом усього свого життя.

Ведучий 1. З перекинутою за спину полотняною торбою з книжками хлопчик бігав до сільської семирічки. У школі був рухливий, спритний, дотепний, хоча й іноді пустотливий. Той час назавжди залишився у його пам'яті.

*Школярських днів нам не забудь ніколи,
Не розказати їх, не проспівати...*

Ведучий 2. Андрій Малишко дуже шанував своїх вчителів Обухівської школи.

*Та де б не був, де б не шукав дороги
Я не забуду вчителя старого, -*

так написав він у вірші "Трохиму Тарасовичу".

Ведучий 1. На все життя зберіг А.С. Малишко у своєму серці глибоку повагу і любов до вчителів. «Я шаную і люблю, – писав він, – найбільше три професії – хлібороба, вчителя і лікаря. Без хлібороба не може людина існувати, без вчителя вона буде темною і увесь світ темний, без лікаря – цього бога здоров'я – коротким і невтішним стало б її життя».

Зворушливою піснею «Вчителько моя» поет низько вклонився всьому вчителюванню за його плідну роботу.

ВІДЕО: "Пісня про вчительку"

Ведучий 2. Задаток незвичайного поетичного таланту в хлопця побачив учитель географії В. Грушецький. Він підтримав поривання Андрія вийти на широку дорогу життя. А почалася ця дорога у 15-ти-літньому віці.

Ведучий 1. Спочатку хлопець вступає до Київського технікуму. Цей вибір був помилковий, але він думав тоді лише про те, як би швидше "стати на ноги". У 1929 році Малишко вступив до Інституту соціального виховання (пізніше Інститут народної освіти, зараз – Київський державний університет) на філологічний факультет.

Ведучий 2. Вступний екзамен з літератури у нього приймав Микола Зеров який одразу ж помітив літературні здібності у абітурієнта. Згодом поет і викладач представив Андрія Самійловича своїм товаришам, зокрема Максиму Рильському. Так відбулося уже справжнє входження Малишка в поезію.

Ведучий 1. Література і пісня – два його улюблені заняття. Не раз на перерві між лекціями в інституті народної освіти він з друзями виходив у коридор і починав співати «Ой забіліли сніги» або «Закувала зозуля», їх підтримували інші студенти і навіть викладачі. «В ту мить, якби ми навіть не знали про поетичний талант

Малишка, то любили б його тільки за той чарівний спів, за неосяжне знання української пісні», - згадував один з його однокурсників.

Ведучий 2. «Народження людини, – говорив Малишко, – пов'язане з піснею. Перше кохання дівчини і юнака, щастя любові і розлука гірка – в пісні, думи батька і матері, що виглядають синів з походу, з далеких доріг війни, – в пісні. Вона народжується від найменшого поруху людської мислі і пристрасті, народжується, як зелений лист у саду чи промінь сонця, що зігріває землю, потім виростає, шириться, набирає барв і супроводжує людину все життя».

Ведучий 1. "Малишкова любов до пісні була постійною. Він і сам увесь був ніби з пісні зітканий. Недарма ж сказав оці слова:

*А я, мов хлопчик, сню і мрію,
Усе шукаю день при дні
Ту пісню – матір, і надію,
І рідну посестру мені.*

Ведучий 2. Перші вірші майбутнього поета були надруковані у 1930 році в літературних журналах. Протягом 1936 – 1940 років Малишко видав вісім збірок.

Остаточне формування Андрія Малишка як поета відбулося в роки другої світової війни, яку пережив не з віддалі, а безпосередньо на фронті. У землянках, клунях і просто неба писав вірші, балади, пісні й ліричні сповіді, сповнені гніву до ворогів та надії на визволення Батьківщини. Вони будили чисті почуття любові до рідної землі, до рідного народу, що потрапив під кований чобіт фашистських загарбників. Ось як Андрій Малишко промовляв до матері своєї України в час розлуки з нею:

*Україно моя, мені в світі нічого не треба,
Тільки б голос твій чути і ніжність твою берегти.*

Ведучий 1. Лише поет справді народний, митець глибокого патріотичного почуття міг так передати пекучий біль розлуки з рідною землею, тугу за Україною, оту синівську непогасну спрагу, що нею горить не один рядок найкращих Малишкових поезій того часу.

Ведучий 2. За роки війни фронтові дороги Малишка пролягли через Прилуки, Полтаву, Харків, Воронеж, Сталінград... Доля закинула поета і в Надзбручанський край. Малишко побував у містах і селах області, зупинявся в Яблуневі Гусятинського району, у Збаражі, Кременці. Влітку 1944 року кілька днів провів у с. Скорики Підволочиського району за шість кілометрів від Збруча. Там написав чимало поезій, в яких щиро бринить інтимний мотив.

Читець: *В Скориках в стодолі на соломі
В літні теплі гожі вечори
Ми збирались, як у ріднім домі,
В юності далекої пори...
В Скориках в стодолі біля хати
Нас учила третій рік війна:
Хоч любити друга – не казати,
А страждать за друга – то сповна.*

Ведучий 1. Малишко ніколи не мав душевного спокою, за все вболівав, бо найменша образа людської і національної гідності боляче ранила його серце, викликала рішучий протест і гнівний осуд.

Поет Олесь Жолдак у своїх спогадах розповів, як в київській оселі Андрія Самійловича, в присутності його однодумців Любові Забашти, Сергія Воскресенка, Михайла Чабанівського, Івана Гончаренка, Сергія Козака, братів Платона і Георгія Майбородів, вони склали колективного листа Микиті Хрущову і Петру Шелесту, тодішнім керівникам України. У ньому були висловлені думки з приводу негативних тенденцій розвитку української культури.

Ведучий 2. «Останнім часом з невідомих причин у нашій республіці немає жодного вищого навчального закладу, де б викладались дисципліни українською мовою... А ми ж республіка, ми за Конституцією суверенний народ. Ми хочемо, щоб навчання в наших середніх і вищих учбових закладах проводилося рідною мовою, як належить це кожному рівноправному народу світу...»

Закінчується лист проханням допомогти звільнитись від вірусу великодержавного шовінізму, занесеного в Україну її ворогами та власними безбачченками.

Ведучий 1. Андрій Самійлович був визнаним авторитетним автором, серед його друзів – теж визнані письменники та митці Творчість була удостоєна державних нагород. Це допомагало йому часто говорити і чинити не зовсім так, як подобалось владі. Він був мостом між двома поколіннями українських митців. З одного боку, ним не просто опікувалися по-батьківському, але дружили, як із ровесником, Максим Рильський і Остап Вишня, а з іншого, він сам приваблював до себе тодішню літературну молодь. А. Малишко поет ніжний і добрий, гострий і відвертий.

Ведучий 2. Символом духовного пристанища, моральним сонцем Андрія Малишка була мати - високоталановита людина, що знала безліч пісень, чудово їх виконувала і передала своєму синові цей скарб. На старість вона часто бувала в письменницькому товаристві сина і розумом і співами не поступалась ні перед ким. Одну із зустрічей Малишко описав так у вірші "Сиділа мати, ніби груша дика..."

Читець: *Отак вони сиділи за столом,
Поет Максим, і Вишня, й рідна мати, -
Триумфірат любові, й доброти,
І пісні нашої. Давно минуло,
А й зараз бачу: вечір стеле шати,
І облітає хмар червоний мак,
А Україна біля них стоїть,
На хліб на сіль запрошує до столу.*

Ведучий 1. Розмова з матір'ю подумки і всюди, де випадають поетові хвилини творчої самоти - одна з форм Малишкової душі. Образ матері його улюблений і, можливо, найкращий образ, над яким він трудився все життя. Яскравим прикладом

втілення цього образу є пісня "Рідна мати моя", музику до якої написав Платон Майборода.

ВІДЕО на пісню "Рідна мати моя".

Ведучий 2. А.Малишко добре знав українські народні звичаї, тому його «Пісня про рушник» пережила самого автора і залишається улюбленою. А історія її створення така: на кіностудії ім. Довженка режисер А.Мішурін знімав фільм „Молоді літа”. В картині був епізод з вишитим рушником, який мати вручає синові в дорогу, і він мав обов’язково супроводжуватися ліричною піснею. А зйомки мали вже відбутися завтра. Тому Мішурін негайно зателефонував до відомого композитора Платона Майбороди і сказав, що терміново потрібна пісня про матір і рушник.

Ведучий 1. Композитор сів за рояль. В уяві відтворив те, як його проводжала мати за село. І мелодія народилася розлога, як степи Полтавщини. Очі сяяли від щастя. Йому самому не вірилося, що так швидко створив чудову мелодію. Але до музики потрібні ще й слова. І Майборода звертається до А. Малишка, щоб той написав текст пісні. Минуло кілька годин і Андрій Малишко приніс композиторові текст. А на ранок, напередодні зйомок кінофільму, до рояля, за яким сидів автор музики, став співак Олександр Таранець. А вже потім з легкої руки співака Дмитра Гнатюка „Пісня про рушник” облетіла увесь світ.

(Звучить «Пісня про рушник»).

Ведучий 2. Цей твір, який у народі називають "Пісня про рушничок, за життя обох авторів став улюбленою народною піснею. Якби Андрій Малишко написав лише "Рідна мати моя, ти ночей не доспала" він би однаково лишився в пам’яті українського народу.

Ведучий 1. Напевно немає більшої радості для поета, ніж почути свій твір з уст народу. Малишко мав таку радість - його поезії стали народними піснями. На слова поета написано більше ста музичних творів. Багатьом творам митця дали нове життя композитори Л. Ревуцький, П. Козицький, Г. Майборода, А. Штогаренко, О. Білаш, брати Майбороди та інші.

Ведучий 2. Пісенність - це одна з найголовніших і найдорогоцінніших прикмет усієї поезії Малишка. Упродовж усього життя і завжди з великим бажанням він працював як пісняр. Ніжною блакитною стрічкою вплелася Малишкова пісня у розмаїття пісень українського народу.

Ведучий 1. Часто поет писав слова до вже створеної мелодії і робив це завжди високо поетично. Він тонко розумів і відчував слово в музиці і структуру майбутньої пісні. Характерною в цьому розумінні є робота над піснею «Ми підем, де трави похилі». Платон Майборода імпровізував на роялі цю мелодію, а Андрій Малишко натхненно відтворював її у словах.

(Виконується пісня «Ми підем, де трави похилі»).

Ведучий 2. Ліризм високої проби органічно поєднаний у піснях на слова А. Малишка із глибоким патріотизмом. Уродженець Київщини, житель Києва, він не

міг не любити цього прекрасного міста. І ця любов отримала вираження у пісні «Київський вальс».

(Виконується пісня «Київський вальс»).

Ведучий 1. Андрій Малишко - поет - пісняр. Багато його пісень якраз з'явилися як необхідний елемент фільму.

Крім того, що Андрій Самійлович писав пісні до кінофільмів, він виступав і як сценарист. Працював журналістом, писав публіцистичні твори, займався громадською діяльністю. У 1970 році побачила світ збірка поета «Серпень душі моєї». Назва її промовиста. У вірші під цією ж назвою Андрій Самійлович ніби підводить підсумок свого життя.

Читець: *І струнить день на скрипочках малих
У зрячій серці, де високий серпень
Душі моєї, повної відмін,
Стоїть в дворі і в щедрості дарує
Усе, що я спромігся донести,
Що не віддав нікчемності і лжі,
Немов святиню на твердих руках,
Попалену, але свою до скону.
Мій серпню чорнобровий, все віддай,
Не приховай, не прихитруй нічого
І лиш клечальну пісню збережи
На день обжинку й чесного змолоту.*

Ведучий 2. Так, серпень – вінець літа, пора збору урожаю, підсумок річної праці. А попереду осінь – пора, яка може дати такий бажаний спокій, заспокоїти душу лагідними кольорами.

(Звучить пісня «Цвітуть осінні тихі небеса»)

Ведучий 1. Кожна з цих пісень – дивовижна перлина, в якій з глибоким ліризмом відтворено найкращі риси нашого народу: вірність, чистоту, красу душі людської, палку любов до рідної матері і батьківського краю.

Ці твори з часом не втратили своєї актуальності, своєї свіжості. Їм випало довге життя, як і пісні «Моя стежина», музику до якої було створено через кілька років після смерті Андрія Малишка.

Платону Майбороді замовили написати музику до художнього кінофільму «Абітурієнтка». Ось тоді згадав композитор про вірш Андрія Малишка «Чому, сказати, й сам не знаю». Цікаво, що поет цей твір подарував своєму другу Майбороді. Платон Іларіонович написав на нього чудову мелодію, дав назву новій пісні «Моя стежина».

Ведучий 2. І здається не випадковим, що останнім твором поета, написаним у лікарні за тиждень до кончини, була славнозвісна «Стежина». Ні кінця, ні краю немає стежині людського життя, бо одні покоління приходять на зміну іншим, але незмінним залишається почуття вдячності рідному дому, отчому порогу. Роздумами ліричного героя про людське життя, його духовні цінності сповнена «Стежина», яка стала лебединою піснею Малишка.

Пісня «Моя стежина» особливо близька тим людям, хто з різних причин залишив місце, це народився, стежку свого дитинства, юності своєї. Вона вчить нас любити і ніколи не забувати рідного краю.

(Звучить пісня «Моя стежина»).

Ведучий 1. Помер Андрій Самійлович Малишко 17 лютого 1970 року. Йому було 57 літ, і його скроні, як і його останні вірші, були молодими. Смерть його сприйнялась як несправедлива, глибоко трагічна для української літератури подія. У своїй поезії "Пам'яті побратима" Микола Нагнибіда написав:

*А смерть він зустрів
наче птиця, -
В польоті, у небі мрій...
І сниться Україні, сниться
Жайворонком в небі Андрій.*

Ведучий 2. Майже чотири десятиліття Малишко сипав зі свого поетичного неба на землю різноманітні зірки-поезії, викликаючи захоплення у своїх шанувальників. Він був великим поетом, поетом плоть від плоті свого народу, своєї епохи.. Він згорів дочасно, полишивши нам золоті розписи своїх поезій, нев'янучу красу своїх пісень.

Минають роки. Пролітають весни й осені. Та Малишко залишається для нас співцем життя молодості й любові.

Читець:

*По злоту лип, і кленів, і каштанів
Крокує всемогутній листопад...
О, як ти нам усім серця поранив,
Коли осиротив зимовий сад.
Ти залишив нам осені суцвіття
І схилену понад садами вись.
Ти вічний у своєму ріднім світі,
Бо завжди у тобі цей всесвіт весь.
Душі самотньо так, і серцю сумно,
Та віри твоєї знову зводить нас в політ,
До високостей часу, де стодумно
Й високо чоло всім нам жити слід.
Вже з київських каштанів листя впало,
І клен у Мінську злотом заяснів...
Нехай дзвенять бандури та цимбали,
Бо суцїй ти у сонці наших днів.*